

Radio Estrada, Emisora Parroquial

Pepe López Vilariño

Primeira parte

O Director do Museo da Estrada, D. Juan Andrés Fernández, empeñouse en que escribise algo sobre Radio Estrada Emisora Parroquial baseándose en que botei alí un ano e polo tanto debía saber abondo. Enganouse ben. Se non chega a ser por Porto Matalobos, Somoza, Juan Moreno, Manoli García e sobre todo Sebastián e Pío Sánchez (q.e.p.d.) eu non podería escribir nin medio folio. Por iso, quero comezar dándolles as grazas a todos eles e expresar a miña satisfacción máis profunda ao poder poñerme en contacto con todos, falar e, ás veces, rir despois de tanto tempo.

Das conversas cuns e cos outros, puiden ir cosendo e remendando esta pequena historia que paso a vos contar.

Foi alá polo ano 1958 cando o crego D. Jesús Tenorio, home xove e con ideas anovadoras, comezou a cismar en montar na Estrada unha emisora parroquial. Baseándose nas emisoras diocesanas promovidas en Galicia polo Cardenal Quiroga Palacios e a nivel estatal polo bispo encargado dos medios de comunicación, o crego deulle e deulle ata conseguir a autorización correspondente. Como é facil de deducir o obxectivo primordial non era outro que axudar a espallar

Logotipo da emisora estradense.

a Relixión Católica e a súa doutrina non só na parroquia da Estrada senón tamén nos seus arredores.

O crego púxose en contacto con Urbito Terceiro, home entendido na materia, e ámbolosdous deron os primeiros pasos. Urbito armañou un emisor, montouno no seu negocio, sito na actual rúa Perez Viondi, e aproveitándose da voz e dos coñecementos de Pepe Porto comezou a emitir. Naquel mostrador co son de fondo das frituras e do acompañamento sinfónico das potas e pratos da cociña comezou Radio Estrada. Pepe Porto coa súa bicicleta, pasábaas negras. Abría á unha da tarde e pouco despois poñía un disco longo, marchaba a comer e chegaba sempre antes que rematase. Máis tarde incorporouse Jorge Porto Vidal como encargado dos cartos. Botaba unha man e facía os mandados, estando para o que facía falta Santiago Chao, que era un rapazolo e vivía enfronte. A Emisora comezou a rebotar no ceo e a facerse oír un día de santa Rita. Pouco despois incorporouse Sebastián, que viñera de América había pouco

Improvisado estudo radiofónico na alameda da Estrada durante as festas patronais, 28-6-1966.

tempo. Os que sabían puxéronse ao choio e montaron un radio-transmisor que operaba na banda de onda media, emitindo un sinal de radio frecuencia de 1.240 quilociclos por segundo, modulado en amplitude por un simple amplificador de audio que aportaba unha potencia musical de 45W. O transmisor de R.F. (radio frecuencia) constaba dun oscilador Hartley, seguido dun paso amplificador consistente nunha válvula *pentodo* de tipo 807 oscilando en circuito *dow* capaz de subministrar unha potencia en R.F. duns 20 W. O sistema radiante consistía nunha antena de tipo L alimentada no extremo e situada, fronte ao local de Acción Católica (hoxe Caixa Nova), lugar onde tivo a segunda sede Radio Estrada Emisora Parroquial. Non botou alí moito tempo, pero antes, ao marchar D. Jesús Tenorio, a idea quedou medio no aire e o proxecto semiabandonado ata que chegaron outros dous cregos xoves, D. Luis Mazaira e D. Baldomero, que sintonizaban moito coa modernidade; eles retomaron o tema e a emisora volveu ao seu. Sebastián fixo, o mesmo que

Don Luis Mazaira, entusiasta sacerdote, un dos rectores da emisora parroquial.

Pío Sánchez, Luis Mazaira e Sebastián, entre outros, nunha celebración.

todo o anterior, é dicir, de forma caseira, un novo transmisor de máis potencia, con dúas válvulas 813 e unha potencia de 100 W. O chasis do transmisor fíxoo D. Alfonso Sanmartín Rey de acordo cun plano proporcionado polo propio Sebastián.

Xa daquela a emisora cambiara de domicilio e estaba instalada nunha casaña nova, casa de Parafita, sita mesmo detrás da igrexa actual. O sistema radiante tamén foi mellorado mediante unha antena en L que saíndo da igrexa actual chegaba á igrexa vella, situada onde hoxe está o banco Simeón. Por certo, houbo que exprimer o enxeño e usar a maña para facer isto. Aínda hoxe existe un transformador que fai esquina no saído da

familia Araújo. Pois ben, o cable da antena tiña que pasar por riba del sen tocar os fíos de alta que alí chegaban. Pensouse moito como facelo, polo perigo que supuña e ao final acordouse pasalo por riba do transformador, atado a un foguete sen estalos. O primeiro foi un fracaso, pero o segundo tivo o éxito cobizado.

Como xa se dixo nun principio esta emisora parroquial estaba favorecida polo cardeal Quiroga Palacios e considerábase diocesana, polo que como era coherente mandaba notas, información (sempre sobre unha perspectiva cristiana), transmitía actos relixiosos: misas, rosarios, bautizos, enterros, vodas..., e sobre de todo adicábase a divulgar e facer apostolado, colaborando sempre coa Igrexa. Era semellante á Cope, pero eso si, sen política polo medio.

Manuel Somoza, Juan Moreno, Pío Sánchez, e Maite Chapela, entre outros: cafés e conversa.

Máis de vagar, comeza a tomar carácter de emisora local facéndose eco dos aconteceres da vida cotián e autofinanciándose mediante discos adicados, publicidade e diversos programas. Comezou entón unha etapa florecente grazas á colaboración, eso si, sen ánimo de lucro, de personaxes como o propio Sebastián e Porto Matalobos. Engadíronse despois Néstor Neira, Marisa Rey, Maruja Neira, Mª Luisa Fernández (daquela profesora de Filoloxía), Manolín Couceiro, Miguel Quinteiro, Pepe Domingo Castaño e outros. Cada quen aportaba o que podía que xa era moito.

No ano 1961, en vista do éxito e vendo que se facían cartos abondo, os rectores da emisora, Sres. Mazaira e Baldomero, tomaron a decisión de aumentar a súa potencia para acadar un maior alcance. E así foi. Paganon a reforma do transmisor, da que se encargou Sebastián, e a emisora chegou a unha potencia de 1.000 W., podéndose escoitar en Santiago, Lalín (quen o diría), As Cruces, Vilagarcía, Cerdedo... Como non cabía o transmisor trasladouse á sacristía da igrexa, men-

Sebastián, Pepe Vilariño, José "Casa-grande", un sacerdote e Pío Sánchez.

Pío Sánchez, radio portátil e pipa, entrando na emisora.

tres que o resto do equipo: locutorio, control, oficinas, etc., quedaron na cas de Parafita.

Foron colaboradores nesta fase, entre outros, Pío Sánchez, José Antonio Gil, Manuel Angel Gil, Alfonso Isla, Alfonso Calvo, Finita Torres, Rogelio Gil, Manuel Somoza, Pepe Vilariño, Delio Rendo e un matrimonio madrileño que chegou á Estrada por casualidade, Juan Moreno e Manoli García. Neste tempo ao que nos referimos, creouse unha sociedade onde os seus membros, despois de aportar unha pequena cantidade de cartos, tiñan dereito a un disco adicado cotián.

A cousa marchaba cada día mellor, pero no ano 1962 o Ministerio, do que naquel momento era responsable Manuel Fraga, publicou un decreto polo que obrigaba a todas as emisoras locais a emitir en F.M. E aquí xurdiu o problema. Radio Estrada Emisora Parroquial para adaptarse á normativa tiña que construír ou mercar un transmisor novo que custaba unhas 200.000 ptas. das daquela. Houbo que espabilar. Mazaira e Sebastián foron cara Madrid, máis que nada para intentar recabar a financiación precisa que suporían os mate-

Membros de Radio Estrada de excursión polas rías altas.

riais necesarios para que a emisora puidese continuar, pero os atrancos foron moitos. Había poucos receptores de FM. e a udiencia, xa que logo, baixaría. O custo era moito e había que empeñarse. O párroco, D. Nicolás morrera e D. Luis Mazaira non quería seguir na Estrada. Por outra banda o Ministerio de Información e Turismo mandou un escrito esixindo o peche e aínda que ao primeiro non se lle fixo caso, cando chegou o segundo ameazando co cárcere non quedou máis remedio que botar o candado. Porque, amigos, pedir o imposible é retrasar o inevitable, e neste País, por desgracia, sobran os que fan falta e abundan os que sobran.

Así foi como morreu Radio Estrada Emisora Parroquial, ¡Me valga Dios! Montouse la de Dios es Cristo, acompañado, todo iso, coa rabia e dor profundas de moitos homes e o pranto e os laios das mulleres que sentían a súa falta como se dun familiar próximo se tratase.

Segunda parte

Acadar o que un desexa vale menos que valorar o que un ten

É moi probable que nesta segunda parte aparezan certos apuntamentos que xa se fixeron na primeira, pero o que queremos é puntualizalos e sobre todo desenvolveselos o máximo posible e falar sobre outros que non se reflectiron no seu momento.

Juan Moreno e a súa esposa Manoli García, locutora da radio, no campo de fútbol.

O locutor madrileño e director artístico da emisora Juan Moreno, nunha foto dedicada a Pío.

Había censura, ¡home! Todas as semanas o ministerio de turno remitía á emisora a lista daqueles discos prohibidos pola lei. A emisora tamén tiña que enviar as listas dos discos emitidos. ¡Pobres de nós se nos collían nunha gatada!

Dos medios técnicos xa falamos abondo, pero temos que dicir que á parte do emisor e da antena, por lóxica tiñamos que ter un ou dous micros (un deles tiña catro caras, polo que os catarros e as gripes se transmitían por vía microfónica), dous tocadiscos, dous magnetofóns, un teléfono e unha mesa de control. Nos últimos tempos había tamén unidades móbiles feitas á man que pesaban un quintal e que eran máis grandes cós depósitos antigos das máquinas de sulfatar. E pouco máis, unicamente un aparato de radio que se utilizaba, sobre todo, cando era o parte. Porque Radio Estrada, o que hoxe se chaman diarios falados, transmitíaos en directo conectando con Radio Nacional de España. ¿E como? Uns segundos antes da hora o locutor dicía: “conectamos con Radio Nacional para que escuchen Vds. el diario hablado”. Outro compa-

Locutores animando ó seu equipo.

ñeiro xa tiña o aparello diante do micro e como estaba a cousa tan sincronizada e estudiada, comezaba ao momento o antedito parte. Nestes casos eu sempre pensei naquel aforismo que dicía que o mellor pracer dunha persoa competente ou intelectual é facerse o idiota cando o idiota pretende ou quere ser intelixente. Porque houbo quen se ría de nós e nos reprobaba, cando intentabamos facer un servizo á toda a xente que nos escoitaba. Sempre houbo listos que non dan nin deixan comer.

Como todo o mundo se pode decatarse, na emisora só había un idioma: o castelán, con algunha que outra excepción. Dizer que personaxes importantes, daquela, pasaron polos estudos, aproveitando a súa actuación posterior no teatro principal: Antonio Machín, Pepe Blanco, Rafael Farina, Lolita Sevilla...é normal que á xente de hoxe estes nomes lle digan máis ben pouco, pero, á sazón, era xente de moito tronío.

Os programas eran moi sinxelos. Buscábase nuns casos a cooperación e noutros o divertimento, sen deixar nunca arredados algúns

Pío, Jesús Isla e outros tomando uns combinados no bar “Porta do Sol”.

espacios de índole cultural: dende o programa *“Todo o que lle sobre para a casa do pobre”* onde se recollían mantas, colchóns (de follato ou dos outros, era igual), ata *“Operación Felicidad”* no que se poxaba calquera cousa: xamóns, lacóns..., mediante discos, pero, todos os que participaba tiñan que pagar a poxa que facían, de tal xeito que os discos, a un peso dos daquela, sumaban o seu. Esta campaña facíase en Navidade e os cartos repartíanse entre os máis necesitados.

Claro que si, había outros programas: *“Audición Sorpresa”*, presentado e dirixido por D. José Casagrande (por certo, en Lingua Galega) onde se falaba das cousas cotiáns e doutros temas próximos aos cidadáns e nalgúns momentos ata un pouco acedos. Outro era *“Cada donante un disco”* á hora do xantar. Ao falar de doar, pódese comprender facilmente, que era un programa sobranceiro a nivel social.

A continuación, *“Discos dedicados”*. Este programa, dependendo da tempada, podía durar horas e horas. Un mesmo disco podía tardar 15 ou 20 minutos en emitirse, se se trataba dun día de S. Manuel

ou de S. Xosé ou o día dunha voda, dun bautizo ou dunha primeira comunión. Eso si, cada adicatoria valía un peso (dos de antes). Cando non había ese remuíño, emitíase un programa de media hora, aproximadamente, ás cinco da tarde, co título "Media hora para usted". Neste apartado, á parte da propaganda correspondente, dábase lectura a algún artigo de interese, xurdido de calquera xornal ou da mesma competencia. Perfeccionábase todo con música.

Busquei e busquei a hora, e cismeí. Non dei con ela, pero sei que tamén había un programa tipo novela relixiosa lida entre dúas persoas. Era un algo de telenovela "auditiva" actual e perdón polo paradoxo.

Nestes poucos anos da existencia de Radio Estrada, houbo moitas de anécdotas que podíamos comentar. Dado o espazo e o tempo subliñaremos unhas poucas, aínda que confiamos en volver sobre o tema e ampliar o que poidamos esta nosa pequena historia.

Comezamos con aquel locutor que, lendo un artigo sobre o tabaco, perdeu parte das follas e rematou falando do que puido e que, por certo, pouco tiña que ver co tema.

Outro locutor, trabucouse lendo unha especie de novela: "La princesa frunció el coño (na vez de ceño) y dijo..." Noutra ocasión, o locutor estaba ao seu, adicando discos a uns e a outros. Era no inverno e había un bo manto de neve. Un dos compañeiros da emisora colleu unha bola boa e estivo á espreita un anaco. Cando o locutor abriu a boca (quería modular ben) para dicir: "A tal y tal en su cumpleaños", no momento de dicir "A" entroulle a neve toda na boca.

Documento acreditativo de pertencer ó persoal de Radio Estrada.

Tarxeta de identidade dos socios da emisora.

Cupóns que daban dereito a emitir discos dedicados.

Ao do control non lle deu tempo a cerrar o micro e o xuramento resoou atronador. Ao pouco unha veciña chegou toda alporizada, chamándolle de todo e con claras intencións de ir máis alá. Pouco a pouco foise aquietando, pero, aínda así, cando marchaba, ía rosmando: “¡Nunha emisora parroquial, da igrexa, con estes xuramentos! ¡Déixame ver ao cura! ¡Descarado!

Certo día pasaron por diante da emisora os sementais do exercito. Un, que se tiña por valente e afoutado, falou cos militares e estes deixáronlle dar unha curta volta. Montou a cabela e púxose de camiño. Estabamos nas festas. Non andaría corenta metros, cando un veciño botou un foguete. O

cabalo desbocouse e colleu a costa de Gradín cara abaixo, ata chegar aos Catro Camiños. Alí freou de súpeto ao mesmo tempo que o xinete saía por riba da súa cabeza aterrando nunha silveira. Botamos días e días arrincándolle as espiñas.

Un dos costumes que había polo serán era poñer un disco de longa duración e marchar para un obradoiro de talla que estaba preto da emisora. Alí, co aparato de radio prendido e sintonizado, xogabamos ás cartas, volvendo á emisora cando ía rematar. Cambiabámolo e outra vez á xogueta. Con todo e iso, hai que recoñecer que algunhas veces remataba o disco antes de chegar nós.

Un día, nun programa no que faltaba a locutora, tivo que facer o papel D. Baldomero, o cura, e comezou así: “Nosotras las mujeres...” Unha noite, negra como “mis pecados”, estaba Sebastián traballando na emisora e como a luz non sobraba, tiña ao seu carón unha barra fluorescente próxima a un circuito tanque de sintonía. A barra encen-

día por indución de radio frecuencia do transmisor polo que non estaba conectada a ningún enchufe. Un de nós, que andaba por alí, quedou pampo vendo aquilo e pediulle ao seu propietario se podía saír con ela a outras dependencias. Coa autorización oportuna, sae con ela na man polo corredor adiante. A xente que alí había afastouse arrepiada e berrando cara todos os lados:”*¡Coidado! ¡Ese home ten corriente!*”.

Remato dicindo que neste pequeno traballo faltan moitas cousas e, se cadra, sobran outras, pero o autor dáse por compracido polo simple feito de sacar da arca anacos dunha historia que ocorreu o outro día e da que xa moi poucos se lembran. Quixera tamén expresar a miña gratitude a Mari Carmen, esposa do querido compañeiro e amigo Pío Sánchez, por cedernos as fotografías que ilustran este traballo.

A Estrada, outubro de 2006.